

Norrtälje Naturcentrum

Verksamhetsberättelse 2025



NORRTÄLJE 
NATURCENTRUM

Juridiskt namn - Norrtälje Naturvårdsstiftelse

Inledande sammanfattning

Vid en återblick på Norrtälje Naturvårdsstiftelse genom åren framträder bilden av en katt med nio liv som alltid landar på tassarna. Verksamhetsåret 2025 var verkligen inget undantag.

Under året har vi utmanats på många sätt. Stiftelsen har ställts inför restriktiv ekonomi och organisatoriska nedskärningar och omorganisationer. Men vi har även uppnått länge eftersträlvade mål avseende våra avtal och skapat nya samarbeten och utvecklingsmöjligheter. I februari 2025 beslutade styrelsen att vår strategi för året skulle vara att;

1. Fortsätta söka medel och samarbetsavtal för att utveckla Science-center inom hela NNC:s verksamhet och Färsna gård som tillgängligt besöksmål
2. Vara en kunskapsplattform och en dynamisk plats och göra NNC till en mer välkänd och attraktiv samarbetspart i kommunen
3. Vara en strategisk samordnare och pålitlig samverkanspart för verksamheter på gården
4. Arbeta för strategisk utveckling av Naturvården och en hållbar verksamhet som vilar på uppdrag och avtal till största delen med projekt som komplement.
5. Säkerställa långsiktiga och välfungerande verksamhetsavtal, hyresavtal, avtal avseende gården och dess förvaltning samt arbeta för framtida förvaltningsuppdrag av hela Färsna Naturreservat
6. Ha en hållbarhetsstrategi för miljö och arbetsmiljö, personal och verksamhetsledning

Redan vid årsskiftet 2024/2025 visste styrelsen och ledningen för Norrtälje Naturcentrum att man hade ett utmanande år framför sig med otillräcklig finansiering. Flera av de ansökta naturvårdsprojekten hade meddelats avslag och overheadkostnaderna ökade. Många insatser och ansträngningar för att säkerställa en budget i balans gjordes, men tyvärr utan tillräcklig framgång. Som en direkt konsekvens av de nekade naturvårdsprojekt och en avslagen önskan om ökat verksamhetsbidrag, tvingades NNC att varsla ytterligare en tjänst varför man sedan sommaren 2025 inte haft någon controller och stiftelsesekreterare.

Förhandlingarna för att säkerställa långsiktiga och väl fungerande verksamhetsavtal för NNC och ett förvaltningsuppdrag omfattande hela Färsna Naturreservat fortsatte dock, och under hösten nåddes en överenskommelse som markerar en historisk milstolpe för Norrtälje Naturcentrum. Ett verksamhetsavtal omfattande 3 år, med årlig uppräknings och en omfattning som, adderat till andra befintliga avtal, täcker verksamhetens lönekostnader utan att någon projektf finansiering behövs. Under hösten tecknades även ett tillägsavtal avseende de delar av Färsna naturreservat som tidigare inte inkluderats.

Vid årets utgång kan det därmed konstateras att verksamheten kommande år kommer att vara oberoende av projektf finansiering och vila på långsiktiga och trygga avtal, något som NNC strävat efter sedan länge.

Trots stora utmaningar med ekonomin år 2025 har vi lyckats följa strategin och levererat mycket väl genomförda uppdrag, både avseende utomhuspedagogik och naturvård. Dessutom har verksamheten arbetat i många olika nätverk och med ett antal nyskapande projekt och ansökningar, vilket alltid utgör en välkommen utveckling och steg framåt för verksamheten. Verksamhetsledningen har under året även lagt stor vikt vid strategins sista punkt och nogsamt sett till att den ansträngda situationen inte påverkat de anställdas arbetsmiljö och hälsa.

Antalet anställda i Norrtälje Naturvårdsstiftelse har under år 2025 varit 11 stycken, varav endast en på 100%.

Lotta Andersson, Verksamhetsledare Norrtälje Naturcentrum

Innehållsförteckning

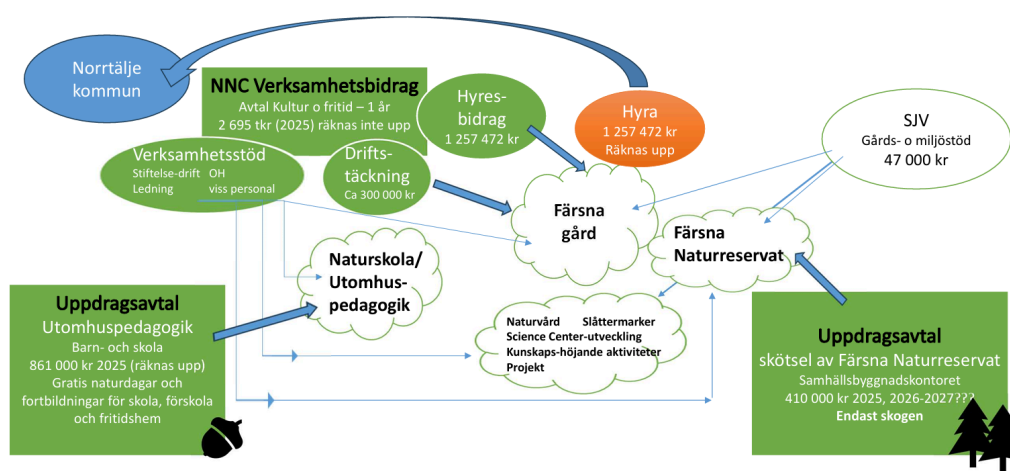
Verksamhetens förutsättningar 2025	s. 4
Kunskapscenter	s. 5
Utomhuspedagogik	s. 6
Naturvård och Färsna naturreservat	s. 15
Färsna gård	s. 19
Styrelse och personal	s. 25
Utbildning och externa tjänster	s. 26
Tack för gott samarbete	s. 28

Verksamhetens förutsättningar

Ledning och overhead - utveckling 2025

Övergripande kostnader för stiftelsen finansieras sedan flera år av det verksamhetsstöd som utbetalas från Norrtälje kommun, kultur- och fritidsförvaltningen, enligt avtal samt av overhead-medel från projekt vilket mestadels möjliggjorts av naturvårdens olika projekt med finansiering från Jordbruksverket.

Under hösten 2024 konstaterade verksamhetsledningen och AU att inkomsterna från projektmedel 2025 var obefintliga samtidigt som kostnaderna för ledning, administration, ekonomisk redovisning och försäkringar mm skulle öka under det kommande året. En stor ansträngning gjordes för att säkerställa kostnadstäckning, bland annat genomförde ordförande Kurt Pettersson ett flertal möten med kommunstyrelsen och dess utsedda representanter.



Bilden illustrerar bland annat de olika uppdragsavtal som Norrtälje Naturcentrum har tecknat med Norrtälje kommun samt hur verksamhetsstödet fördelas 2025, och hur mycket av det som återbetalas till kommunen i hyra. Bilden användes vid möten med kommunen.

Ett utökat verksamhetsbidrag omfattande 196 500 kr beviljades för att täcka uppräknad hyra, ökade driftskostnader och lånekostnader för den nya byggnaden. NNC önskade ytterligare 240 Tkr för att täcka OH-kostnader och det väntade underskottet, men tyvärr beviljades inga ytterligare medel. Som en direkt konsekvens av detta och de uteblivna naturvårdsprojekten, tvingades NNC varsla ytterligare en tjänst om uppsägning och Mia Carlsson, som sedan 2021 arbetat deltid som controller och stiftelsesekreterare för NNC, slutade sin tjänst under sommaren. Därefter har det löpande administrativa arbetet ombesörjts av verksamhetsledaren Lotta Andersson.

2025 var en av punkterna i NNS:s strategi att ”säkerställa långsiktiga och välfungerande verksamhetsavtal, hyresavtal, avtal avseende gården och dess förvaltning”. Under detta år, liksom andra, har mycket av ledningens och styrelsens tid lagts på detta. I november månad kom man äntligen i mål med förhandlingarna. NNS har nu undertecknat ett verksamhetsavtal omfattande 3 år med Kultur- och fritidsnämnden. Avtalet omfattar knappt 3 Mkr år 2026, och räknas sedan upp årligen med samma % som Kultur- och fritid får sin budget uppräknad. Därmed har vi nu ett verksamhetsavtal som löper parallellt med hyresavtal och arrendeavtal och som årligen räknas upp.

Inför 2026 ser det därför ut som att vår verksamhet i den omfattning den nu befinner sig, helt kan vila på avtal och uppdrag och vara oberoende av projektansökningar. En målsättning som vi också strävat efter länge.

Kunskapscentrum

Utveckling 2025

Bakgrund och syfte

I Norrtälje kommun har det länge funnits en önskan om att etablera ett Science Center eller i svenska termer; ett kunskapscentrum. Hösten 2020 genomförde Norrtälje Naturcentrum en förstudie för att undersöka om en sådan verksamhet skulle kunna rymmas i Norrtälje Naturcentrums befintliga organisation, och resultatet visade stor potential. Redan 2020 uppfylldes åtta av de tolv kriterier som krävs. Utbildningsnämnden, Norrtälje kommun, tog därför beslut om att stödja utvecklingen genom avtal, liksom Roslagens Sparbanks stiftelser och Region Stockholm.

Syftet med Science Center är att väcka mer intresse och öka kunskapen om naturvetenskap i allmänhet, och om ekologi och hållbarhet i synnerhet. Ett Science Center i Norrtälje Naturcentrums regi i Norrtälje kommun blir med stor sannolikhet det första ekologiska Science Centret i Sverige och målet har hela tiden varit att det ska bli en resurs för kommunen och hela regionen. Målgruppen är främst elever men en viktig mottagare är också allmänheten. Ett Science Center i Norrtälje ska genomsyras av ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet med naturen och utemiljön som bas. Syftet är också att skapa djupare förståelse, vara en länk mellan praktisk verklighet och akademi, samt på ett konkret sätt inspirera unga till högre studier samt entreprenörskap. Detta ska långsiktigt leda till kompetensförsörjning i kommunen och regionen. Syftet är även att föra samman akademi, näringsliv och kommun/region i nätverk kopplat till ekologi, naturvetenskap och hållbarhet. Allt detta stämmer väl in med Norrtälje Naturcentrums syften.

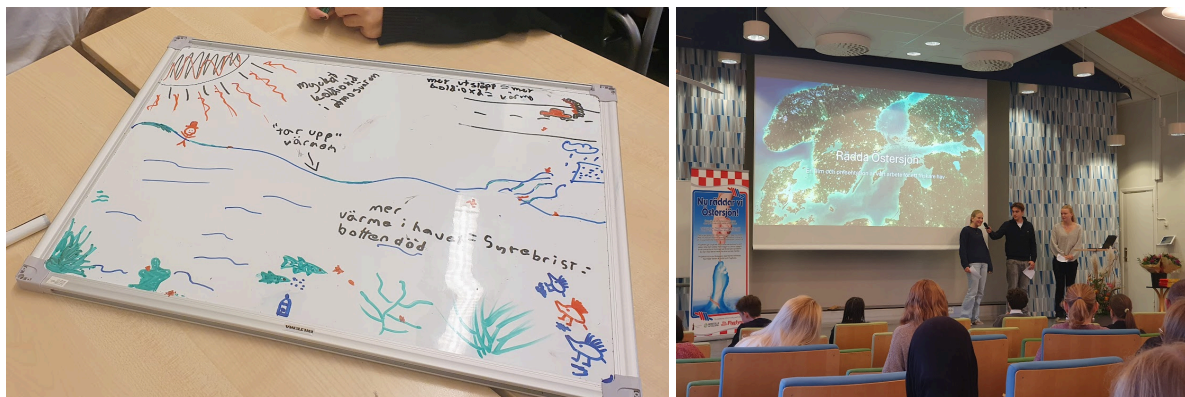
Strategi och utveckling

NNC:s strategi 2025 var att fortsätta arbetet med ett ekologiskt och utomhusbaserat Science Center på Färsna gård. Dock fick detta åtagande revideras och SC-arbetet tonades ned något till följd av ekonomiska utmaningar och neddragningar. Vi har 2025 haft avtal och utvecklingspengar från BoU, men inga ytterligare anslag för SC utveckling.

Däremot beviljades projektmedel för platsutveckling från Norrtälje kommuns landsbygds- och skärgårdsanslag och projektet ”Beredskapsgården” blev därmed ett SC-utvecklande arbete. Projektet avser att ta vara på de speciella förutsättningar som finns på Färsna gård, använda den infrastruktur som det redan har investerats stora medel i (tex kvarnen) och väcka den kompetens som finns för att skapa hållbara utbildningskoncept och andra paketerade säljmöjligheter som kan ge en långsiktig ekonomisk bärighet. Ansökan omfattade 192 000 kr och medfinansieras med lika mycket från Barn- och utbildningsförvaltningens stöd för utveckling av SC. 2025 påbörjades tre aktiviteter i projektet och i budget avser det 70 000 kr.

Under våren gjordes ett försök att söka medel från FORMAS för att tillsammans med SLU och två gårdar i norra Roslagen, Stabby gård och Ekeby gård, göra den forskning som utförts vid Ekeby gård i många år tillgänglig för samhället och applicerbar i tider av krig, kris och livsmedelsberedskap. Ansökan beviljades inte. Men för att möjliggöra ett fortsatt arbete med ett projekt med samma syfte, gjorde NNC under sommaren en ansökan till Region Stockholm. Denna ansökan har nu beviljats medel och NNC kommer därmed under våren 2026 att vara projektledare för en förstudie där en större projektansökan tas fram i samarbete med bland annat SLU.

Utöver dessa utvecklande projekt har NNC fortsatt att sträva mot uppfyllda SC-kriterier, såsom att möta allmänheten med inspirerande publika aktiviteter, självinstruerande aktiviteter och uppgifter på plats i Färsna gårds närmiljö och att även 2025 medverka i det lokala Östersjö-projektets workshop-dagar för år 8.



NNC medverkade även 2025 i det lokala Östersjö-projektets workshop-dagar för åk 8 och var närvarande vid finalen

Trots små resurser för utveckling och genomförande har vi ändå arbetat efter det uppsatta strategiska målet att "Fortsätta söka medel och samarbetsavtal för att utveckla Science-center inom hela NNC:s verksamhet och Färsna gård som tillgängligt besöksmål". Vi har också återgått till att mer frekvent använda det svenska uttrycket "kunskapscentrum", för att minska missuppfattningar om vad vår verksamhet är och arbetar med.

Under hösten genomfördes ett samarbete med Högskolan i Kristianstad, där Lotta Andersson handledde åtta studenter i en kurs som handlade om "projektledning". Studenterna var uppdelade i två grupper och varje grupp fick i uppgift att hypotetiskt utveckla vårt Science Center med ett levande jordbruksmuseum på Färsna gård. Resultatet av uppgiften var imponerande men även överraskande och uppiggande, då den ena gruppen föreslog att verksamheten borde byta fokus från Science center till Naturum och i samverkan med Norrtälje kommun arbeta för ett Naturum på Färsna gård. Denna idé presenterades för stiftelsens styrelse och även för Norrtälje kommuns landsbygds- och skärgårdsutvecklings-avdelning, och resulterade i ett nytt strategimål för NNS 2026 samt en påbörjad dialog med kommunen om naturum i Norrtälje kommun.

Utomhuspedagogik

Inom den utomhuspedagogiska verksamheten arbetar Norrtälje Naturcentrum med aktiviteter, utbildning och processer knutna till natur, friluftsliv, folkhälsa, skolutveckling och mångfald/integration - allt för hållbar utveckling. Fokus ligger på utomhuspedagogik i medvetet ledarskap.

Utomhuspedagogik är ett platsbaserat lärande. I skiftande miljöer synliggörs människors förmågor, kunskaper och erfarenheter. En verksamhet utomhus och inomhus i växelverkan, som kopplar ihop teori och praktik. Vilket ger ökad förståelse och kunskap samt ökar motivationen att lära mer. I utomhuspedagogiken är den lilla gruppen central och en stor framgångsfaktor.

Norrtälje Naturcentrum vill visa på naturens möjligheter att lära sig och utvecklas på bästa sätt och vill vara en resurs för olika samhällsfunktioner. Utomhuspedagogik är tillämpligt i förskola, skola, gymnasium, vuxenutbildning och andra grupper. Naturcentrum strävar mot att alltid ha ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet. Fokus 2025 har varit strategins andra paragraf; Vara en kunskapsplattform och en dynamisk plats och göra NNC till en mer välkänd och attraktiv samarbetspart i kommunen, samt att arbeta för att nå följande globala mål;

- Mål 3 God hälsa för alla
- Mål 4 God utbildning för alla
- Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald
- Mål 14 Hav och marina resurser



Naturdagar och undervisning

Det är huvudsakligen elever från grundskola och gymnasium, samt förskolebarn från Norrtälje kommun som är våra målgrupper. Norrtälje Naturcentrum besöks även av elever från andra kommuner i Stockholms län. Ett exempel är Vasastans Montessoriskola i Stockholm, som bokar och genomför 10 naturdagar på Färsna gård varje år. Norrtälje Naturcentrum har merparten av undervisningen på Färsna gård, men besöker förskolor/skolor i deras närmiljö och genomför Naturdagar på plats med barn/elever och pedagoger/lärare. Det är en positiv utveckling då vi når flera elever geografiskt och är med och bidrar till en mer likvärdig och tillgänglig utbildning.

Under 2025 har Norrtälje Naturcentrum haft som målsättning att genomföra 100 helfinansierade dagar för skolor och förskolor i Norrtälje kommun inom avtal med Barn- och utbildningsförvaltningen, vilket vi uppfyllt. Genom avtalet har bland annat Norrtälje kommuns alla elever i årskurs 5 erbjudits kostnadsfria Naturdagar med tema Ekosystem (no), samt att alla elever i årskurs 3 har erbjudits Naturdagar med tema Friluftsliv (idh, no). Resterande Naturdagar har genomförts med förskolor och fritidshem. Naturcentrum har dessutom ett brett utbud av olika teman på Naturdagar och undervisning som delfinansieras med stöd från Roslagens Sparbanks Stiftelser. Ett antal sådana dagar har också bokats under året. Dagarna har bedrivits utomhus och årstidernas växlingar har utnyttjats för undervisning. Naturdagarna och aktiviteterna är kopplade till gällande läroplaner och kursplaner, som en väg mot högre måluppfyllelse, bättre hälsa, ökad självkänsla och välbefinnande för eleverna/barnen. Genom att placera undervisning i verkliga miljöer utomhus och i olika biotoper arbetar skolan också med hållbar utveckling.





Undervisning och upplevelser i utomhusmiljöer på Naturdagar för barn i förskola och elever i grundskola och gymnasium.

I samarbete med Norrtälje Energi genomförde Norrtälje Naturcentrum under hösten 12 så kallade **Hållbarhetsdagar för åk 6**. Dagarna inleddes på Färnsa gård och avslutades på kraftvärmeverket Arsta i Norrtälje. En skoldag med förberedelser och efterarbete som belyser de globala målen. 2025 blev sista året som det genomfördes, då Norrtälje Energi avslutade denna ungdomssatsning. Vi är tacksamma för samarbetet och denna framgångsrika utbildningsinsats.



Hållbarhetsdagarna är ett koncept som initierats och utvecklats av Norrtälje Energi som erbjuds elever i åk 6 varje höst. NNC är en samarbetspartner och platsen för elevernas workshops är Färnsa gård.

2025 har NNC genomfört **Skärgårdsdagar** med finansiering av Roslagens Sparbanks stiftelser. Syftet är att alla elever ska få uppleva den skärgård som är en del av vår kommun. Skärgårdsdagarna har utvecklats till ett ordinarie komplement till elevers utbildning. Prioriterad målgrupp är alla elever i årskurs 6 i Norrtälje kommun. Alla klasser som har önskat delta har fått möjlighet, men bokningstrycket har varit hårt. Dagarna genomfördes vid Riddersholms naturreservat intill Kapellskärs hamn, en plats som har visat sig fungera väl med busskommunikation och även representerar olika skärgårdsmiljöer. Årets Skärgårdsdagar genomfördes, liksom flera tidigare år, i ett mycket gott samarbete med Rådmansö hembygdsförening och hembygdsgården Sladdstycket. Medlemmarna har bidragit mycket vid skolbesöken och bl.a. guidat i fisketorpet. Under Skärgårdsdagarna har vi även fått låna faciliteter som toalett, rinnande vatten, sittplatser och regnskydd vilket var ovärderligt. Även de dagar och aktiviteter som genomförs för åk 8 inom ramarna för Östersjöprojektet har redovisats som Skärgårdsdagar då de har stark koppling till hav och marina resurser och ger fördjupade miljökunskaper om kust och skärgård. Över 300 elever och lärare deltog i Skärgårdsdagar år 2025.



Skärgårdsdagarna genomförs i Riddersholms naturreservat i augusti varje år, med stöd av RSB stiftelser och i gott samarbetet med Rådmansö hembygdsförening på deras vackra skärgårdstorp Sladdstycket vid Kapellskår,

Fortbildning och processledning utomhuspedagogik för lärare

Norrtälje Naturcentrums fortbildningar omfattas delvis av avtalet med Barn- och utbildningsförvaltningen Norrtälje kommun som erbjuder kostnadsfria aktiviteter, men föreläsningar, handledning/processledning kopplade till utomhuspedagogik är även en av NNC:s mest bokade och sålda tjänster. År 2025 har vi samarbetat extra med

- Anpassad grundskola Norrtälje
- Nordråna förskola- Offencieven
- Kvisthamraskolan i Norrtälje
- Håsta förskola i Rimbo
- Montessoriförskolorna i Norrtälje
- Lotsens förskola i Elmsta
- Almerska förskolan i Hallstavik
- Victoriagården på Gräddö
- Hallsta skola
- Freinetförskolan Mimer i Norrtälje
- Norlandia förskola i Rimbo och Björnö

Vi har även genomfört uppdrag för en förskola utanför kommungränsen. Bokningstrycket har varit stort på de lärarträffar/ pedagogträffar som NNC erbjöd under 2025 på Färsna gård inom avtal med Norrtälje kommun BoU-förvaltningen. Syftet är nätverksträffar för lärarna, men också för att knyta an Norrtälje Naturcentrum som samverkanspart och fördjupa samarbete med lärarna och skolorna.



Lärarträffar inom olika tema som SKUA, Odling, Friluftslivet i IDH, Utlåningsbox SKOG och ÄNG och Hållbar utveckling i förskola

Som en del i processledning utomhuspedagogik har visningsträdgårdar för skolor och förskolor byggt upp i Naturcentrums pedagogiska trädgård. Här har även skapats en "Beredskapsodling". Trädgården är öppen dygnet runt för inspiration och kunskap till personal i förskola/skola, samt för allmänhet.



Avtal och uppdrag

Ett avgörande steg framåt för Naturcentrums pedagogiska verksamhet är det uppdragsavtal som NNC tecknar med **Barn- och utbildningsförvaltningen** sedan flera år. Avtalet omfattar totalt 662 Tkr för insatser mot skola och förskola, samt 220 Tkr för utveckling av Science Center verksamheten. Inom ramen för avtalet har verksamheten genomfört naturdagar (både på Färsna gård och ute på olika enheter), och fortbildningar för lärare och pedagoger samt hållit i pedagogträffar och processledning inom arbetslag.

Sedan 15 år har Norrtälje Naturcentrum även haft avtal med flera enskilda skolor och förskolor i Norrtälje. De enheter som vi 2025 har avtal med är;

- Skärgårdsgymnasiet Norrtälje
- Freinetskolan Hugin i Norrtälje
- Freinetskolan Mimer i Norrtälje
- Freinetförskolan Mimer i Norrtälje
- Nordråna förskolor AB i Norrtälje
- Förskolan Småfolket i Söderbykarl

Avtalen innefattar i samtliga fall undervisning med personal från Norrtälje Naturcentrum.

I ett återkommande uppdrag för Skärgårdsgymnasiet handleder NNC gymnasiets förstaårselever i gårdspraktik hela läsåret, ett uppdrag som NNC haft sedan 2012, som fungerar mycket bra och uppskattas av både elever och lärare. Under 2025 samarbetar vi allt tätare med programmet Bageri och Konditori på Skärgårdsgymnasiet. Elevernas bakverk kan köpas i Färsna gårds kafé. Eleverna har även undervisning i kaféet på onsdagar och tränar då olika kafé och restaurangsysslor samt kundbemötande. Ett lärande i verkligheten som möjliggörs och uppmuntras av Norrtälje Naturcentrum.



Norrtälje Naturcentrum har under året haft ett uppdrag från **Barn- och Fritidsprogrammet på Rodengymnasiet** i Norrtälje, för att låta elever i programmets olika kurser delta i utomhuspedagogik. Eleverna från åk 1-3 tar del av undervisningen i progression. Tanken är att det ska bli en profilering och fördjupning i utomhuspedagogik. Samarbetet med NNC och gymnasieprogrammet är unikt och målet är att ge eleverna goda grunder för ett bra arbetsliv där goda kunskaper i friluftsliv, utomhuspedagogik, ledarskap, hälsa, inkluderande arbetssätt och hållbar utveckling ur olika perspektiv kommer att vara viktigt. Under året har programmet haft 12 undervisningstillfällen tillsammans med Norrtälje Naturcentrum i uteklassrummen kring Färsna gård.

Övriga externa uppdrag

Projektet Rädda Östersjön

Projektet har initierats av Roslagens Sparbank, RSB stiftelser och ICA Flygfyren och NNC har medverkat som samordnare för projektets workshops, vilka belyser Östersjöns utmaningar och genomförs på Campus Roslagen en vecka i september. 2025 var det aktiviteter för 18 klasser i årskurs 8 som genomfördes i samverkan med Erkenlaboratoriet och Vattencentrum. Utvärdering av projektet visar att det uppskattas av skolor som deltar och kommer att genomföras även 2026. Projektet är en del i elevers ordinarie utbildning både inomhus i klassrummet och utomhus.



2025 producerades 6 stycken utlåningslådor för grundskolan i projektet "Sustainability education promotions with outdoor education methods for better health of the Baltic Sea"

Utlåningslådor utomhuspedagogik

2025 producerades 6 stycken utlåningslådor för grundskolan för att göra det lättare för skolor och lärare att bedriva utomhuspedagogik i olika ämnen i skolans närmiljö. Lådorna innehåller 10 undervisningsupplägg, material, skrivbrädor, håvar, lärarhandledning mm. Lektionsuppläggen är kopplade till olika kursplaner i läroplanerna, samt till de globala målen. Lådorna, som finns att låna kostnadsfritt hos Norrtälje Naturcentrum för skolor i Norrtälje kommun och i regionen, är följande;

- Uteklassrum 1 Östersjön
- Uteklassrum 2 Insekter, fåglar och växter
- Uteklassrum 3 Skog
- Uteklassrum 4 Sjö och å

Lådornas framtagande möjliggjordes av Naturcentrums partnerskap i projektet “Sustainability education promotions with outdoor education methods for better health of the Baltic Sea”, Nordplus Horizontal.

Utlåningslådor till kommunens fritidshem

Utlåningslådor till kommunens fritidshem var ett uppdrag som NNC fick redan 2021. En digital föreläsning levererades då till fritidshemmen, samt att sex stycken utlåningslådor för utomhuspedagogik och friluftsliv för arbete i liten grupp iordningställdes. Lådorna har som tidigare år tillhandahållits av Norrtälje Naturcentrum under 2025 och kommer även att finnas hos NNC för utlåning framöver för mer utomhuspedagogik, friluftsliv och rörelse på fritidshem.

BUMM och Roslagsbostäder

Sedan många år tillbaka har Norrtälje Naturcentrum ett samarbete med Tiohundra BUMM (Barn- och ungdomsmedicinska mottagningen) för att visa vägen ut i naturen och inspirera till fysisk aktivitet genom friluftsliv. Under juni 2025 erbjöd NNC det traditionella daglägret, samt lägerdagar på påsk- och höstlov.

Sommarlovsdagar utomhus med Roslagsbostäder i Rimbo, Norrtälje och Hallstavik genomfördes under tre sommarlovsdagar i RB bostadsområden i juni. Det är ett sätt att visa på naturen som en mötesplats, och ett led i integration och hållbar utveckling.



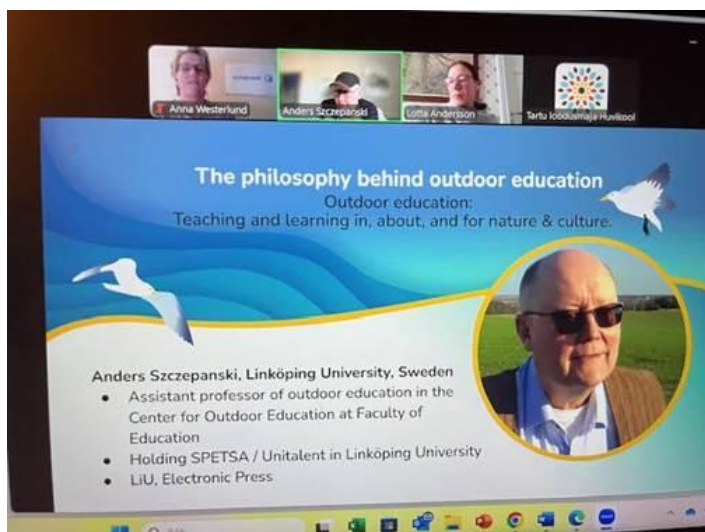
Sommarlovsdagar med Roslagsbostäder i deras bostadsområden i Rimbo, Norrtälje och Hallstavik.

Projekt och integrationsarbete

OUTIES

Norrtälje Naturcentrum har varit del i Nordplus Horizontal projektet “Sustainability education promotions with outdoor education methods for better health of the Baltic Sea”, “OUTIES”, 2024-2025. Ett samverkansprojekt med partners från Estland och Litauen. Norrtälje Naturcentrum har under projektet producerat mobila uteklassrum (utlåningslådor) för förskoleklass - årskurs 9.

Projektet avrundades med ett webinarium 18/3-25 som sändes globalt, "Outdoor Education and Sustainability in Action". 340 registrerade deltagare från 51 länder deltog. Projektet har varit en förebild avseende miljö och hållbarhet, utgjort inspiration och gett kraft åt verksamheter som arbetar med miljö genom utomhuspedagogik.



Volontärgrupp – ”Grönt klassrum”

Norrtälje Naturcentrum har under många år arbetat för att hitta integrationsmetoder och anpassade utbildningar, framförallt för målgruppen utlandsfödda kvinnor med låg språklig litteracitet eller analfabetism. 2021 genomförde NNC förstudien ”Analfabeters väg till arbete” (för Europeiska socialfonden i Sverige). I förstudien kan man se att det föreslås förändringar i många system. Naturcentrum är också övertygade om att Färsna gård är en bra plattform för målgruppens aktiviteter och en långsiktig resurs i Norrtälje kommun, men NNC har inte haft några uppdrag kopplade till integration på flera år.





Volontärer och deltagare i Grönt Klassrum träffas varje torsdag på Färsna gård och ute i naturen.

Under 2025 fortsatte målgruppen att komma till Färsna gård inom ramen för den ideella aktiviteten ”Grönt Klassrum”, vilket möjliggjordes av en mycket trygg, kompetent och ansvarsfull volontärgrupp. Volontärgruppen består av en grupp svenskfödda kvinnor i varierande åldrar, som håller Grönt klassrum-träffarna på Färsna gård vid liv. Varje torsdag eftermiddag samlas 10-15 kvinnor och genomför aktiviteter i trädgården, naturen eller inne i Mangårdsbyggnaden då de umgås och tränar svenska i praktiken.

Under året gjordes utflykter till naturreservatet i Tranvik, Roslagsmuseet, Kafé Hörnan i Norrtälje, samt besök hemma hos en av volontärerna. Verksamheten sker med administrativt stöd av NNC och i stiftelsens lokaler, men vanligtvis medverkar ingen personal från Naturcentrum vid träffarna. Trygghetsfonden, Norrtälje kommun, beviljade i oktober medel till Grönt klassrum. Pengarna har främst använts för att täcka bussbiljetter till deltagande kvinnor. Församlingen EFS Hästängen har även bidragit med ekonomiskt stöd för att täcka kostnader med bussbiljetter och nödvändigheter.



Naturvård & Färsna naturreservat

Naturvård och projekt och uppdrag kopplade till naturvård har utgjort stommen för Norrtälje Naturvårdsstiftelsens arbete ända sedan dess instiftande 1989. I början utgjorde stiftelsen just den resurs för Norrtälje kommun och den kommunala naturvården som behövdes och efterfrågades, och stiftelsen hade också många stora uppdrag åt Länsstyrelsen i stockholms län - tex inventering av gamla träd i länet och tillsyn av naturreservat. Med åren blev uppdragen färre, både från länet och kommunen, och med tiden blev NNC allt mer beroende av att skriva framgångsrika ansökningar och hämta in stora projektbidrag för att hålla naturvården flytande.

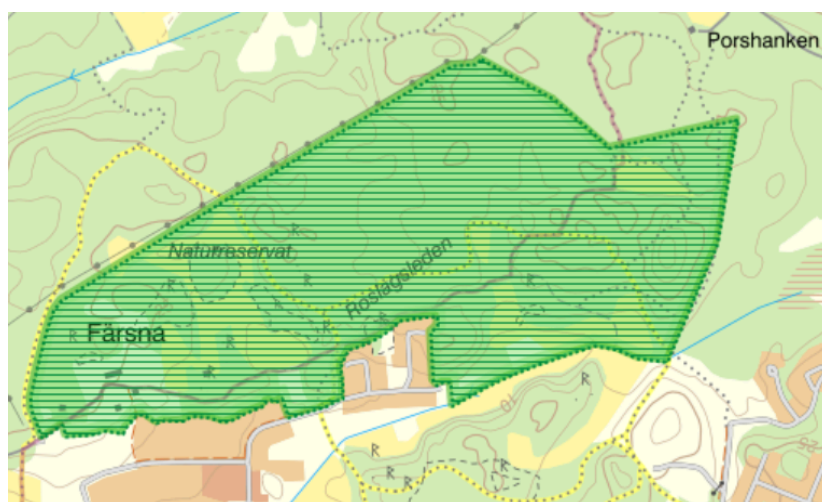
2024 minskade anslagen för naturvård på riksnivå och samtliga nya ansökningar från NNC fick avslag. Vid årsskiftet 2024-2025 stod NNC inför det faktum att alla projektmedel var slut och man tvingades ta bort utvecklartjänsten från naturvårdsverksamhetens budget för det kommande året.

2025 var strategin att “arbeta för strategisk utveckling av Naturvården och en hållbar verksamhet som vilar på uppdrag och avtal till största delen med projekt som komplement”. Den formuleringen har stärkt och stöttat naturvårdsarbetet under året och verksamheten har samlat sig och fokuserat på genomförande av befintliga uppdrag och resterande projekt.

Naturvårdsuppdrag

Skötsel av Färsna Naturreservat

Sedan sommaren 2024 utför Norrtälje Naturcentrum på uppdrag av Norrtälje kommun skötsel av delar av Färsna naturreservat. Avtalet omfattade företrädesvis skogsmark. Under hösten 2025 upprättades dock ett tilläggsavtal för naturvårdande skötsel av gårdscentrum, betesmarker och åkermarker som hittills inte har varit en del av uppdraget. Tilläggsavtalet innebär också ett ekonomiskt tillskott om 150 tkr /år och en möjlighet för reservatsskötselansvarig, Jörg Hellkvist, att få utökad tjänst till 65% från januari 2026.



Färsna naturreservat omfattar ett ca 80 hektar stort område från Färsna gård i väster till Porshankenområdet i öster.

Norrtälje kommun beskriver Färsna gård med omgivningarna som ett populärt friluftsområde med lång kulturhistoria och höga naturvärden. Genom att skydda området vill kommunen inte bara erbjuda en skön och livskraftig natur för invånarna att vistas i, utan också bidra till att flera nationella miljö kvalitetsmål uppnås. Ett skydd av ett tätortsnära naturområde som Färsna bidrar också till att skapa en hållbar grön infrastruktur i närsamhället. Färsna har varit naturreservat sedan 2022.



Många av de restaurerings- och underhållsinsatser som genomfördes i reservatet under 2025 avsåg fornvård, kulturvård samt insatser för det biologiska kulturarvet. Flera av dem påbörjades redan 2024 och fortsatte 2025. Men även nya områden och skötselinsatser utfördes, bland annat utgör den nyanlagda betesmarken vid Dalbyvägen en milstolpe. Området har inte varit betat sedan 1950-talet.

En stor del av skötselåtgärderna utgjordes under året av felavhjälpanande åtgärder som borttagning av olovliga eldplatser, avlägsnande av sopor och kojbyggen samt borttagning av omkullfallna träd.

Den inlämnade förvaltningsplanen för 2025 fick revideras en gång under året eftersom planerade arbeten, i synnerhet med det nya skogsbetet, var mer tidskrävande än planerat. Under året mottog Norrtälje Naturcentrum en hel del positiva kommentarer från allmänheten, framför allt kopplat till den nya beteshagen som, efter att den färdigställdes, betades av Roslagsfår från mitten av augusti.

I Norrtälje Naturcentrums förvaltningsuppdrag för Färsna naturreservat ingår även att upprätta en verksamhetsrapport för föregående år samt en förvaltningsplan för nästa år.

Slätteruppdrag

Norrtälje Naturcentrum har sedan många år tillbaka ansvaret för slätter av några av länets mest värdefulla ängsmarker. Till följd av minskade naturvårdsanslag hos Länsstyrelsen som var uppdragsgivare, har antalet områden succesivt minskat. Idag har NNC endast ansvaret för att slätter utförs i hagen vid Estoniakorset i Kapellskär och strandängen vid Djävulsviken intill Vaddövik, Älmsta.

Sommaren 2025 slogs området vid Kapellskär av Jörg Hellkvist, NNC under några varma augustidagar. Höet avlägsnades och fraktades till Färsna, där djuren fick ett välkommet tillskott av nyslaget ängshö. På grund av det höga vattenståndet och fuktiga markförhållanden kunde inte området vid Djävulsviken slås.



Projekt

Under året har tre mindre kvarstående projekt avslutats och rapporterats;

Natur och rekreation i Malmby

- Period: 2024
- Finansiär: Alvins fond
- Budget: 71 766 kr

Malmby gravfält är Stockholms läns tredje största gravfält och redan idag en fantastiskt fin plats att besöka. Stora delar av fornlämningsområdet betas idag av olika djurslag, i huvudsak får men även kalvar. Sedan ett par år tillbaka har Norrtälje kommun satsat på området genom att sätta upp informationstavlor, samt öppna upp och stängsla marker som inte betats på några år. De torra markerna är artrika och bland fåglarna har törnskata varit en karaktärsart, även arter som göktyta och hämpling är typiska för området.

Under 2021 anlades en damm nedanför gravfältet. Den är idag betydligt mindre av vad som var tänkt men dammvallen lär inom en snar framtid byggas på för att det ska vara möjligt att höja vattennivån och utöka vattenspegelns areal till > 3 hektar. Fågelfaunan har i och med anläggningen förändrats och platsen har blivit ännu mer intressant att besöka då naturvärdena närmare matchar kulturvärdena i Malmby. NNC önskade utföra åtgärder som ökar både natur- och rekreationsvärden. Och under 2024 röjdes strandäng och torrbacken, vilket delvis är ett gravfält. Då det var svårt att få till skotning i området och markförhållandena var dåliga med för lite tjäle, förlängdes projektet från 2024 till 2025.

Under året har kvarvarande åtgärder som skotning, stängsling och byggnation av spång för ökad framkomlighet.



Skotning av ris och nybyggd spång i Malby

Tuvfräsning i Norsviken

- Period: 2024
- Finansiär: Alvins fond
- Budget: 39 240 kr

Betesmarken vid utloppet till Norsviken har länge varit igenväxt med dålig hävd som följd. Markägare och arrendator har haft stort engagemang och har genomfört röjning av sly, buskar och mindre träd i området som ett bidrag till naturvården. Norrtälje Naturcentrum ville i och med detta se till att det ca 3 hektar stora området restaureras genom tuvfräsning. Dessa åtgärder kommer tillsammans att skapa mer funktionella betesmarker med bättre foderproduktion och betydligt större biologisk mångfald. Projektet slutfördes under våren 2025.

Renovering av äldre jordbruksmaskiner

- Period: 2024-2025
- Finansiär: Riksantikvarieämbetet
- Budget: 72 250 kr

Som en åtgärd för säkrare och mer effektiv hantering av spannmål på Färsna gård, samt för bevarandet av kulturarv, har projektet renoverat tre äldre maskiner; ett stifttröskverk, en spannmålsrens och en mindre perceltröska/ säcktröska av märke Wintersteiger. Projektet slutfördes under 2025.

Förvaltning av Färsna gård

Förvaltningsuppdraget

Färsna gård är en öppen gård och ett småskaligt jordbruk strax norr om Norrtälje stad. Gården och dess omgivande marker ägs av Norrtälje kommun, förvaltas sedan 2009 av Norrtälje Naturcentrum och är sedan 2022 ett kommunalt naturreservat.

Som förvaltare av Färsna gård kan Norrtälje Naturcentrum nyttja gården för egen verksamhet, till exempel för naturskole- och kursverksamhet, men förvaltningsansvaret innebär också ett stort ansvar och samordning av gårdens olika verksamheter och praktisk skötsel av omgivande marker. Norrtälje Naturcentrum ska också utveckla Färsna gård till en tillgänglig och attraktiv besöksplats samt anpassa och tillgängliggöra gården för det rörliga friluftslivet.

Förutom Norrtälje Naturcentrum finns ett flertal andra föreningar och organisationer på gården.

Det är bland annat Veterantraktorklubben Norrtälje, Färsna 4H, Roslagens Naturskyddsförening och Roslagens Ornitologiska förening vilka alla är ideella föreningar med en väl etablerad verksamhet och många medlemmar. Norrtälje Naturcentrum samverkar kontinuerligt med dessa föreningar avseende event och publika dagar på gården.

Besöksplats Färsna

Färsna gård är en plats som varje år lockar tusentals besökare och NNC upplever att antalet som besökte gården och dess anläggningar för friluftsliv under 2025 var stort. Uppskattningen är minst 50 000 besökare/år och antalet besökare fortsätter stadigt att öka. NNC har som förvaltare sett till att möta det ökade trycket och har med hjälp av Tiohundra-verksamheten ”Gårdsgruppen” skapat rutiner för att det alltid finns ved och släckvatten vid vindskydd och grillplatser, samt att skräp och sopor städas bort.

Fler besökare vid gården innebär också ett ökat slitage, ett ökat krav på säkra och trygga miljöer och en ökad belastning på infrastruktur, såsom sopor, toaletter, parkeringar etc. Något som NNC arbetar kontinuerligt med att förbättra och säkerställa.



Besökskarta för Färsna gård framtagen 2023 med hjälp av Martin Thelander, Kartillustration.se

Det ökade antalet gäster innebär också att alla verksamheter på Färnsna måste se till att barn och vuxna kan röra sig i tillgängliga och trygga miljöer och att alla besökare ges ett gott intryck. Det handlar bland annat om fartdämpning av motortrafik på gården, något som NNC lagt en hel del arbete på, liksom att förbättra och säkra lek miljöer för barn på gården.

Några av de många åtgärder som genomförts för ökad tillgänglighet och trygghet på besöksplatsen Färnsna gård år 2025 är;

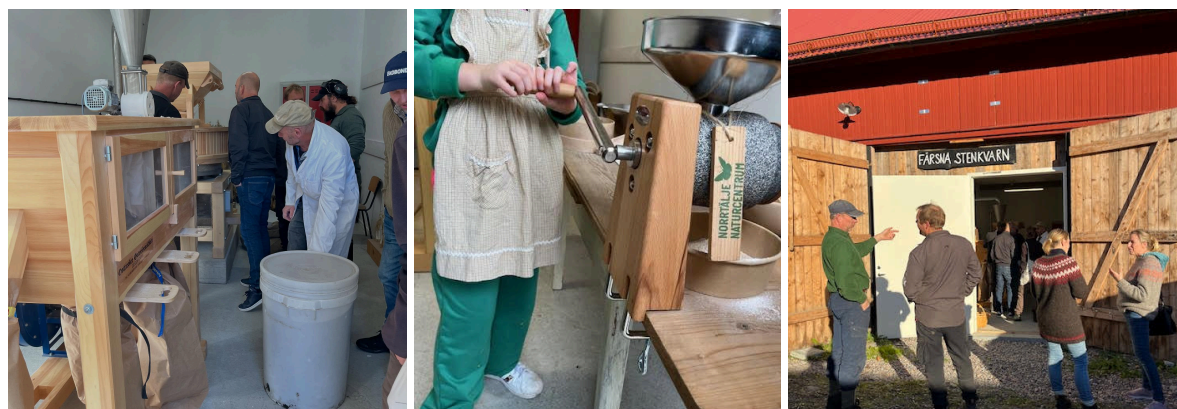
- Gamla grundstenar har placerats ut längs Dalbyvägen som hinder för buskörning på åkrarna
- Plank har satts upp för att både dölja en barack och utgöra en informationsplats för “lilla spannmålsskolan”
- Väg bom har satts upp för att hindra obehöriga vid maskiner och redskap i stolpladan
- Förbättringa av belysning utomhus på flera platser på gården
- Instängsling av den gamla magasins-grunden
- Utplacering av Första hjälpen tavlor och ansökan till Trygghetsfonden om hjärtstartare till Färnsna gård



Några av de åtgärder som gjorts på gården under året

Kvarn och spannmålsanläggning

Som en förlängning av projektet “Roslagskorn” skapades, genom en rad olika projekt, en spannmålsanläggning för småskalig hantering av närproducerat spannmål på Färnsna gård. Som kronan på verket köptes och installerades en mindre stenkvamn med sikt för att anläggningen skulle vara komplett och verkligt användbar. Efter att alla projekt avslutats och finansieringen upphört var det under en period oklart vad som skulle hända med kvarnen och “spannmålscentrum”, som det kallades. Men under 2025 har Norrtälje Naturcentrum etablerat ett fint samarbete med föreningen “Roslagskorn” (som också är ett resultat av projektet med samma namn) och skrivit ett avtal om användande av kvarn och anläggning med dem. Kvarnen har därefter använts vid flera tillfällen av de odlare som är anslutna till föreningen och ett särskilt uppskattat tillfälle var då föreningens medlemmar öppnade kvarnen och visade upp malning och produkter på Färnsna gårds julmarknad.



Publika dagar

Liksom alla andra år har det under 2025 genomförts många event, aktiviteter och publika dagar vid gården. Det är tradition att gården firar Midsommar, arrangerar Färnsadagen i september och genomför en traditionell julmarknad vid 1:a advent. Under 2025 genomfördes även ett mycket framgångsrikt Valborgsfirande i Färnsna 4H:s regi, en plantbyttardag med Trädgårdsföreningen, Veterantraktorklubbens årliga Veterantraktordag samt Färnsna 4H:s djurkalas och ett uppskattat halloweenfirande - också det i 4H-föreningens regi.

Vid samtliga arrangemang samarbetar alla verksamheter på gården med förberedelser, genomförande och efterarbete, men det ekonomiska ansvaret för eventet varierar.



Midsommar och julmarknad 2025 - två mycket lyckade och väl genomförda publika dagar på Färnsna gård

Uthyrning av lokaler för konferens, undervisning och möten

År 2022 färdigställdes den nya byggnaden på Färnsna gård som rymmer personalutrymmen (en tredjedel av ytan) och möteslokalen "Lagårn" och "Mjölkkammaren" som utgör resterande yta. Då lokalerna byggdes saknades medel, varför man valde att prioritera personalens utrymmen och göra dem användbara. De andra lokalerna har sedermera inretts efter hand och med olika finansiering. En del av inredningen har sponsrats och en del har köpts in till förmånligt pris.

Under 2025 har möteslokalen Lagårn använts mycket, både av externa hyresgäster och av gårdens verksamheter och det har varit mycket funktionellt och uppskattat, inte minst för att det i lokalen "Mjölkkammaren" har funnits ett utrustat pentry med möjlighet att ordna sitt eget kaffe i anslutning till aktiviteter i lokalerna.



Under hösten 2025 fick NNC signaler från Skärgårdsgymnasiets bageri- och konditoriutbildning, som är en väletablerad och viktig samarbetspart på Färsna gård, att utbildningen behövde mer utrymme för praktisk bakning och köksarbete på Färsna. Av den anledningen påbörjades därför en ombyggnation av "Mjölkkammaren" från pentry till kök med dubbla uppsättningar spisar och stora bänkytor. Ombyggnationen beräknas vara färdig under tidig vår 2026 och kommer då att tjäna både som undervisningsplats och som pentry vid uthyrning.

Även i mangårdsbyggnaden på Färsna gård finns lokaler för möten och samlingar som kan bokas av skolor, föreningar och andra externa aktörer. Under året har de flesta bokningar dock avsett "Lagårn", men det är NNC:s avsikt och önskan att lokalerna i Mangårdsbyggnaden åter utnyttjas mer.

Kafé

Färsna gård ska ha ett öppet och tillgängligt kafé. Det har länge varit en målsättning, men de entreprenörer som har drivit kaféet i olika former - inkluderat Norrtälje Naturvårdsstiftelse - har stött på stora utmaningar. I synnerhet vintertid är det en utmaning att hålla kaféet öppet. 2024 provade NNC därför att inrätta ett själv-service kafé i kafélokalerna, "Färsna gårds Tillitskafé", som hålls öppet varje dag och erbjuder gott och enkelt fika till mycket förmånligt pris och betalning med SWISH. Denna satsning har varit mycket framgångsrik och uppskattad av gårdens besökare. Inte minst har utbudet av fikabröd i kylskåpet uppskattats, då det bakas och levereras av Skärgårdsgymnasiets bageri- och konditori-elever och håller mycket hög klass.

Under hösten och vintern 2024-2025 provade Skärgårdsgymnasiet att förlägga undervisningen av vissa bageri- och konditori-kurser till en dag på Färsna, med praktisk arbete och bemanning i kaféet. Upplägget kom snabbt att uppskattas av både elever, lärare och verksamheter på Färsna, vilket resulterat i att skolan under 2025 förlagt sin undervisning på plats i kaféet varje onsdag och då betjänat alla fikasugna kunder som kommit till gården. Onsdagsundervisningen på Färsna utvecklas kontinuerligt och under början av 2026 kommer även enklare luncher att kunna erbjudas.

Även under sommarlovet sköttes kaféet av elever från Skärgårdsgymnasiet, vilka deltog i projektet "Egen sommar", där ungdomar får prova på att vara egen företagare under sommarlovet. Detta var fantastiskt roligt för NNC och Färsna gård, som under flera veckor därmed hade ett bemannat kafé på gården.

Färsnas kafé fungerar också som raststuga och värmestuga, och det är tillåtet att ta med sig och förtära egen matsäck i lokalen. Många uppskattar möjligheten och kombinerar gärna egen medhavd matsäck med ett gott fika från tillitskaféet.



Färsnastigen

För att på ett enkelt och tillgängligt sätt leda människor ut i naturen skapades "Färsnastigen" för ett antal år sedan. Stigen utgår från gårdens centrala delar och besökaren leds via delvis tillgängliggjorda stigar ut genom vackra beteshagar och skogsbeten till gårdens vackra skogsbryn och odlingsmarker. Om man önskar kan man ansluta till Roslagsleden och fortsätta sin vandring i naturreservatet, eller så återvänder man till gården efter en promenad på ca 1,5 km. Längs Färsnastigen finns informativa skyltar om Allemansrätten att läsa och beakta under vandring och ofta används stigen för tipspromenader och liknande aktiviteter som utgår från gården .

Vindskydd och grillplatser

På Färsna finns också ett flertal ställen att rasta, äta sin matsäck och grilla medhavd mat. Både på den centrala gården och mer perifert. De två stora vindskydden, "Norra" och "Östra" vindskyddet ligger på bekvämt gångavstånd från gårdens faciliteter och är mycket populära. Här samsas skolor, förskolor och fritidshem med Naturcentrums utomhuspedagogiska verksamhet och mängder av privata besökare. Vindskydden måste därför bokas för ett besök 8-16 på vardagar. Norrtälje Naturcentrum ansvarar för bokningen och anslår datum och tider i vindskydden.

Övriga tider är alla välkomna att nyttja platserna och njuta av de fina miljöerna. Ved och släckvatten tillhandahålls av NNC genom Gårdsgruppen, Tiohundra, som genomför tillsyn flera gånger per vecka. För ved och platsens underhåll får besökare gärna SWISH:a ett bidrag, vilket många gör.

Odling på Färsna

Sedan ett antal år tillbaka har NNC avsatt mycket tid och pengar för att utforma och utveckla odling vid Färsna gård, både spannmålsodling på åkrarna och en diversitet av grönsaker i köksträdgården. Naturcentrum arbetar för att få odlingarna på Färsna till en ordinarie del av verksamheten och ser vikten av att allmänhet och skolelever få ta del av en trädgård och odling där många får vara medskapare, bli inspirerade och får erfarenhet och kunskap om odling. Det bidrar långsiktigt till omställning och mer hållbara val.

Köksträdgården kallar vi för vår Mångfaldsodling. Där arbetar många olika grupper och deltagare i alla åldrar är medskapare. Det är skolelever från grundskolan, barn från förskolor, deltagare i "Grönt klassrum", volontärer med flera. Dessvärre har NNC under många år saknat finansiering för arbetet med trädgårdsodling, och så även 2025. Trots det har personalen och de ideella krafterna lyckats hålla odlingarna levande och skapa en inspirerande och tillåtande plats.

I vår trädgård finns också ett antal små "visningsträdgårdar" för förskola och skola där vi vill visa på hur odling kan integreras i läroplan och med elevhälsa på ett hållbart sätt.

Odling av spannmål var under 2025 i stort sett lagt på is, då projektfinansieringen upphört och naturvårdsutvecklare Tobias Nilsson hade avslutat sin tjänst. En mindre yta med höstsådd vete av sju olika sorter sköttes dock och skördades under augusti.

Under 2025 beviljades dock NNC projektmedel för platsutveckling i projektet "Beredskapsgården" och en del av det projektet kommer att fokusera på att återetablera spannmålsodling och skörd av vall på Färsnas marker, något som länge efterfrågats och önskats. Utveckling och genomförande kommer att ske 2026.

Gårdsråd och vision

Gårdsrådet är ett forum för att sammanföra gårdens olika aktörer och skapa samförstånd i frågor som rör gårdens utveckling. Gårdsrådet har 2025 bestått av representanter från Norrtälje Naturcentrum, Veterantraktorklubben, Färsna 4H, Tiohundras dagligverksamhet samt Skärgårdsgymnasiets bageri- och konditoriutbildning som är en engagerad aktör avseende gårdens kafé.

Ett visionsdokument med syfte att ha en gemensam linje för hur samtliga verksamheter på gården ska arbeta och att vi utvecklar Färsna gård i gemensam riktning togs fram för 7 år sedan. Vision för Färsna gård utgör ett av Naturcentrums styrdokument. Den gemensamma målbilden för verksamheterna på Färsna är att gården ska representera en Roslagsgård från 1910 – 1950 tal och att det ska vara en öppen gård – tillgänglig, inkluderande och välkomnande. Gården ska präglas av samverkan mellan aktörer och detta blir tydligt genom flera gemensamma publika dagar och aktiviteter.

Naturvårdande insatser i skog och hagmark ska tillse att naturen bibehåller sin karaktär och artdiversitet. I skog och mark på Färsna är också motionsutövning och det rörliga friluftslivet viktigt att värna, liksom tillgängligheten för skolor och förskolor, och målet är att gården och dess intilliggande natur ska skötas och hållas öppen och åtkomlig för alla som vill besöka den.

Färsna gård ska också vara en plats där kulturarvet vårdas och visas – både genom guidning och museal verksamhet samt genom odling av äldre kultursorter och aktiviteter kopplade till odling, hantverk mm. Men gården är framför allt en levande plats, och ett kunskapscentrum där kurser, seminarier, naturdagar och djurguidningar anordnade av de olika verksamheterna är av central betydelse.

Hållbarhet är också centralt och med småskaliga metoder och eftertänksamhet ska vi sträva mot att sluta gårdens kretslopp och bli självförsörjande på vissa delar – t.ex. hö och halm, ved och virke för enklare byggnationer och grönsaker till gårdens kafé.

Ansvarsfördelningen mellan verksamheterna ska ske i överenskommelse, men som förvaltare av Färsna gård ansvarar NNC specifikt för naturvård och skötsel av gården och naturreservatet samt arbeta för gott underhåll av samtliga fastigheter i samarbete med Norrtälje kommun. Traktormuséet ska ha en tydlig profil och bland annat presentera traktorer och redskap som kunde finnas på en gård i Roslagen ca 1900 – 1950. Färsna 4H ska arbeta upprätthålla en god verksamhet med gårdens djur och erbjuda aktiviteter för barn och ungdomar. Ytterligare styrande dokument för Naturcentrums och gårdens arbete är Naturreservatets föreskrifter och skötselplan, vilka utgör ramarna och förutsättningen för den vidare utvecklingen och brukandet av Färsna gård.

Visionen är ett styrdokument som med jämna mellanrum utvärderas och revideras av gårdens verksamheter. Under hösten 2025 startades en ny diskussion och frågan om ett Naturum på Färsna blev intressant. I samband med det lyftes Vision för Färsna gård och arbetet med denna till en ny nivå, och en önskan inför 2026 blev att påbörja ett gemensamt visionsarbete, med gårdens alla verksamheter och Norrtälje kommun.



Styrelse och personal

Styrelse

Styrelsen tillsätts politiskt och består sedan 20 februari 2023 av 10 ordinarie ledamöter och lika många suppleanter:

Kurt Pettersson (L) – ordförande
Bridget Wedberg (MP) – vice ordförande
Ulla Bratt (S)
Berit Jansson (C)
Ola Nordstrand (V)
Agneta Wennberg (M)
Helena Ekekihl (SD)
Ronny Lindbom (KD)
Rolf Embro (RNF)
Roine Karlsson (ROF)

Karin Beronius (L)
Per-Åke Jeansson (S)
Bengt Jansson (C)
Maria Gerlofson (MP)
Ingela Brinkefeldt (V)
Vakant (M)
Ingela Nordström (SD)
Bengt Karlström (KD)
Lena Franzén (RNF)
Vakant (ROF)

Personal

Stiftelsens anställda under 2025 har varit:

Lotta Andersson, Verksamhetsledare och Naturskolepedagog
Mia Carlsson, Controller och Stiftelsesekreterare (till 31:a juli)
Tobias Nilsson, verksamhetsutvecklare Naturvård (till 31:a mars)
Karin Gerhardt, projektanställd Naturvård, projektet ”Svenska bröd”
Maja Bredberg, projektanställd Naturvård, projektet ”Roslagskorn”
Torbjörn Jepson, verksamhetsutvecklare Färsna gård
Jörg Hellkvist, naturvårdsansvarig Färsna naturreservat
Anna Westerlund, Naturskolepedagog och verksamhetsutvecklare Utomhuspedagogik
Susanne Jansson, Naturskolepedagog
Boel Hedin, Naturskolepedagog och resurs Utomhuspedagogik
Linda Isaksson, djuransvarig hos Färsna 4H

Utbildning och externa tjänster

Utbildning och nätverk för NNC-anställda

250131- Susanne Jansson och Anna Westerlund deltog i föreläsning ”Matberedskap och beredskapsodling - så säkrar vi framtidens matförsörjning”, på Folkets hus i Norrtälje. Coompanion arrangerar.

Februari-mars, 3 tillfällen - Lotta Andersson deltog i Länsstyrelsens ledarskapsutbildning “Vilja leda”

250306 - Susanne Jansson deltog i ”Far för äldre i Norrtälje kommun”. Arrangör var KSON och Folkhälsosamordnare i Norrtälje kommun.

250318 - Lotta Andersson och Anna Westerlund deltog som medarrangör i webinarium som sändes globalt, projekt "Outdoor Education and Sustainability in Action", Nordplus Horizontal.

251015 - Kvarndag med anställda hos NNC samt medlemmar i föreningen Roslagskorn

251016 - Anna Westerlund deltog i föreläsning och samtal med hållbarhetsexpert Mattias Goldman på Campus Roslagen.

251024 - Anna Westerlund deltog vid Anders Szczepanskis disputation vid Linköpings universitet; *Kunskap i landskap – ut(i)från ett utomhuspedagogiskt och didaktiskt sammanhang*

251111- Anna Westerlund deltog i föreläsningen ”Kunskap som känns” med professor och rektor Lars Strannegård på Handelshögskolan i Stockholm. Roslagens Sparbankska stiftelser arrangerade kvällen på Campus Roslagen

261114 - Boel Hedin, utbildning till certifierad FAR-handledare.

251121-251122 - Anna Westerlund deltog i nätverksmöte inom Barn Unga Byggd miljö (BUB) den 21 november i Malmö. Arrangeras av SLU, Sveriges lantbruksuniversitet i Alnarp. Fokus 2025 på ungas delaktighet i utomhusmiljöer. Även studiebesök på Folkets park i Malmö. 22 november genomfördes studiebesök på Naturskolan i Lund där de presenterade hur Lunds kommun arbetar med Gröna skolgårdar. Fokus låg på hur man under lång tid organiserat detta långsiktigt hållbara arbete i kommunen förvaltningsöverskridande.

251128 - Anna Westerlund deltog i konferens med fokus; “Lek i förskola” på Johannesbergs slott, arrangerat av Norrtälje kommun. Bland annat föreläste Suzanne Axelsson med temat ”Riskfylld men inte farlig lek- det är dags att tänka om”.

261202- Boel Hedin deltog i fortbildning FaR Barn och Ungdom. Arrangör Region Stockholm.

Konsulter & Entreprenörer

Under året har en rad konsulter och entreprenörer varit Norrtälje Naturcentrum behjälpliga.

- Veterantraktorklubben och TW's däck & diverse har anlåtats för gårdens olika mekaniska behov och reparationer, liksom Kurt Hansson som har utfört maskintjänster i olika projekt.
- För snickeri och maskinreovering i projektet "Renovering av äldre jordbruksmaskiner" har allkonstnären Christer, (Firma Christer Jonsson) och finsnickaren Anders Engqvist (Armaschine AB) engagerats.
- I projektet "Roslagskorn" har vi fått värdefull rådgivning från forskaren Matti Leino, Maja Bredberg har varit projektets PR-strateg och behjälplig med illustration och formgivning var Stina Löfgren och Aron Kullander Östling. Sarah Thorseus från Coompanion har varit samordnare och facilitator i projektet.
- Bagaren och matkreatören Sébastien Boudet har ett nära samarbete med Karin Gerhardt i projektet "Svenska bröd"
- Tuvfräsning i Norsviken gjordes av entreprenören BePe Våtmarksfräsning AB och vid våtmarken i Malmby anlätades Mats Staf för motormanuell röjning av strandäng och torrbacke, samt Delka produkter som anlätades för stängsling av området
- Bakverk till raststuga och tillitskafé har producerats och levererats av bageri- och konditori-elever vid Skärgårdsgymnasiet i Norrtälje.
- Stiftelsens löneadministration liksom deklaration och bokslut har skötts av Veronika Ljungström, V.E.L.J. RoslagsEkonomi AB, revision av räkenskapsåret 2024 har utförts av LEVA revision, Lina Andersson, auktoriserad revisor samt de av kommunen utsedda verksamhetsrevisorerna.

Tack för gott samarbete!

- Norrtälje kommun
- Roslagens Sparbanks stiftelser
- Länsstyrelsen i Stockholm
- Naturvårdsverket, Alvins fond
- Jordbruksverket
- Riksantikvarieämbetet
- Oscar Hirsch Stiftelse
- ICA Flygfyren
- Erkenlaboratoriet, Uppsala universitet
- Vattencentrum, NVAA
- SPETSA, Linköpings Universitet
- Norrtälje energi
- Roslagsbostäder
- Tiohundra
- Veterantraktorklubben i Norrtälje
- Färsna 4H
- Naturskyddsföreningen i Roslagen
- Roslagens Ornitologiska förening
- Coompanion i Roslagen
- Sladdstycket, Rådmansö Hembygdsförening
- Skärgårdsgymnasiet i Norrtälje
- Freinetskolan Hugin
- Freinetskolan Mimer
- Förskolorna Nordrona AB
- Förskolan Småfolket
- Vasastans Montessoriskola
- V.E.L.J Roslagsekonomi
- EFS Hästängen
- Uno Wibells stiftelse
- Rölunda
- Norrtälje Musteri
- Rätius Mässbyrå
- Affärstryckeriet
- Anders Szezepanski SPETSA, Linköpings universitet
- Tartu Naturehouse, Estland
- Volontärerna på Grönt klassrum; Gertrud Engström, Monika Westin, Lillemor Gunnemo, Christina Hammarlund, IngBritt Jansson.
- TW's Däck & Diverse
- Firma Christer Jonsson
- Anders Engqvist, Artmachine AB
- Kurt Hansson, Sala
- Matti Leino
- Sören Eriksson Naturvård AB
- Roslagens Naturskyddsföreningen
- Färsnas vänner

Korta fakta om Norrtälje Naturcentrum



Norrtälje Naturcentrum är ett samlingsnamn för stiftelsens verksamheter; Naturvård, utomhuspedagogik och förvaltning - av Färsna gård, Färsna naturreservat och andra naturområden i Roslagen.

Norrtälje Naturvårdsstiftelse är en kommunalt inrättad stiftelse vars syften är;

- *att ta tillvara och stärka allmänhetens intresse för miljö- och naturvårdsfrågor*
- *att informera om Roslagens natur, om miljövard och om naturvårdsfrågor*
- *att bevara och skydda miljö- och naturvårdsvärden av stort allmänt intresse*
- *att förvalta naturreservat, naturvårdsområden och övriga naturvärden*

Kontakta oss:

Norrtälje Naturcentrum, Färsna gård 1, 761 73 Norrtälje

norrtalje@norrtaljenaturcentrum.se

www.norrtaljenaturcentrum.se